

ODVETNIŠKA PISARNA

Uredništvo in upravnništvo:
Wildenrainerjeva ul. 15/III.
Dopisi morajo biti podpisani
in frankovani.

GLASILO ODVETNIŠKEGA IN
NOTARSKEGA URADNIŠTVA

— Izhaja vsak mesec. —
Naročnina stane za celo
leto 48 dinarjev. — Po-
samezna številka 4 dinarje.

Štev. 5.—8.

V Mariboru, mesca novembra 1924.

Leto XI.

Vsebina: 1. Dr. Franjo Rosina (Dragotin Gilčvert). 2. Naši grobovi (general Maister). 3. Nekaj spominov na Dr. Franjo Rosina (Dr. R. Pipuš). 4. Ustanovna glavna skupščina Zveze društev privatnih nameščencev Slovenije v Ljubljani. 5. Društvene vesti. 6. Razno.

† DR. FRANJO ROSINA

Življenje tvoje je menica,
Zarisana nezbrisnih črt,
Podpisana sta ti in smrt,
Dolžnik si ti, a smrt lastnica;
Nikdar ne vsahne nje pravica,
Kdaj zadnji tvoj poteče rok
Oj zemlje, smrti ti otrok?

Simon Gregorčič.

Dne 16. oktobra 1924 popoldne zaplapolale so v Mariboru črne zastave raz magistrata, Narodnega doma, Dijaškega doma, Mestne hranilnice in še nekaterih drugih poslopij. Bliskovito se je razširila po celem mestu pretresljiva vest, da je g. dr. Rosina na Dunaju nenadoma umrl. Še dve uri poprej prejela je pisarna iz Dunaja veselo sporočilo, da se je stanje g. dr. Rosini izboljšalo in da se vrne v spremstvu svoje soproge že v nedeljo v Maribor. Koj na to pa je izišel »Tabor«, ki je objavil v uvodniku žalostno vest pod debelo tiskanim naslovom: »† Dr. Franjo Rosina Dunaj, dne 16. oktobra. Tu je sinoči ob 21 uri umrl starosta mariborskih Slovencev g. dr. Franjo Rosina. Jutri 17. t. in. se prepelje njegovo truplo v Maribor.«

Pisarniško osebje je zadela ta vest kot udar z jasnega. Zona nas je obšla, oči so nam zalile vroče solze, srce se nam je krčilo, ter nas napolnilo z nepopisno bolestjo. Ne pokojnikovi otroci, ne njegovo pisarniško uradništvo, niti nobeden številnih sorodnikov in prijateljev ni mogel spregovoriti z njim zadnje besede. Nismo se mogli posloviti od njega ter še enkrat pogledati v njegov izraziti obraz, v njegove bistre oči. Za večne čase nam ga je ugrabila neizprosna smrt, ne bomo

ga nikdar več videli; nikake besede nam ni mogel izreči v zadnje slovo, za večno smo ločeni od njega, ki smo ga v življenju prav radi imeli in visoko čislali.

Tačasno pisarniško osebje spoznavalo je po bližje g. dr. Rosino največ od preobrata v zadnjih petih letih. Mislim, da ni jednega uradnika ali uradnice, kateremu bi se ob tej tužni vesti ne krčilo srce, kateremu bi ob britki izgubi od žalosti ne zarosilo oko.

Težko je bilo spoznavati dr. Rosino. Toda mi smo občutili njegov veliki duh, njegovo izredno nadarjenost, neuklonjeno energijo, ob enem pa smo spoznavali pri njemu visoko razviti čut pravičnosti njegovo dobro srce. Pod navidezno trdo skorjo je udarjalo blago srce, prešinjeno ljubezni, mehke in človekoj ljubja.

Kaki tesni občutki obdajajo v tem pretresljivem trenutku še le njegovo družino, ožje prijatelje ter znance in čestilce med slovenskim narodom, za katerega je pokojnik desetletja uspešno deloval ter zanj žrtvoval vse svoje najboljše mladeniške in moške moči!?

Za letošnjim deževnim poletjem je nastopila krasna solčna jesen. Toda poprej zeleni logi in gozdovi so porumeneli. List za listom odpada raz najtanjših hrastov. — Tudi železna volja, močan vir energije, kojo je g. dr. Rosina skozi desetletja in desetletja obvladal, sta usahnili. Zlomljena je njegova mogočna volja, njegov veliki duh je odplaval v višave, drago truplo pa bode prepeljano iz Dunaja v Jugoslavijo na domača slovenska tla, kjer bode položeno k večnemu počitku v rodno grobnico na Pobrežju.

Globok ti um in čut gorak
Odzgor je dan,
Značaj si skoval si krepak
Kot gore nezmajan.

S. G.

Ob 60letnici dr. Franja Rosine (dne 29. septembra 1923) donesla je »Odvetniška pisarna« (št. 8, 9, 10) mesca novembra 1923 obširen životopis ter opis zaslug in plodonosnega delovanja na raznih poljih rajnkega jubilaranta. Kako visoko je bil jubilarant od vseh strani uvaževan in čiskan, pokazal je tudi časten večer, ki ga je priredila Slovaniska čitalnica v Mariboru dne 6. oktobra 1923 zvečer na čast narodnega delovanja dr. Rosine ob njegovi 60letnici. To jubilejno praznovanje razvilo se je v pravo nacionalno manifestacijo. Zastopniki vseh društev, raznih korporacij in oblastev so v sijajnih govorih in v prisrčnih besedah proslavljali nevenljive zasluge jubilaranta ter mu od vseh strani želeli še mnogo srečnih let. Slavljence se je ves ginjen nad toliko ljubavjo in priznanjem proti polnoči v daljšem in duhovitem govoru zahvalil.

Naše društvo se je po zastopniku ter v našem glasilu pridružilo čestitkam ter želelo nam naklonjenemu dobrotniku miren potek jesenskih dni, da bi zaslužen jubilarant v zadovoljstvu in zdravju dosegel skrajno mejo človeškega življenja.

Takrat nismo slutili, da je slavljence že tako blizu življenske meje, da njegova lučka le še brli in da ga bodo za jedno leto v sveži gomili pokrivala jesenske rože.

V isti številki smo se spominjali svežih grobov naših članov in dobrotnikov odvetnikov dr. Ivana Tavčar, dr. Vladimira Serbec, dr. Rudolfa Gruntar, notarjev Ignaca Gruntar, Tomo Šorli, tovarišice Mare Christof-

Kegl in tovariša Valentina Jug. Tam citirani Horacijev izrek: *Mors et fugacem persequitur virum** se je le prehitro izpolnil tudi nad takrat še čvrstim in čilim jubilarantom — dr. Rosino.

Kakor da bi usoda globok pomen tega latinskega izreka hotela na neizprosen način posebno povdariti na jednem najbolj energičnih mož, odvedla je g. dr. Rosino dne 27. septembra 1924 od krste njegovega prijatelja dr. Turnerja iz Tuscula in od svojcev iz Maribora v Ljubljano, dne 11. oktobra 1924 že iz Ljubljane mimo Maribora naravnost na Dunaj, kjer je kruta Morana koj na to, dne 15. oktobra 1924, opravila svoje neusmiljeno delo.

* * *

Ti si zaklade duha Krezove bil si nabral
Nisi zaklepal doma ti zlahtnega blagodarova
Sebi zročeno mladost, druge si z njim bogatil
Seme, ki ti zasejal si ga, že gre v klasje veselo,
Nam in za nami dokaj vnukom obeta sadu.

Dr. France Prešeren.

Dr. Franjo Rosina je bil rojen kot kmečki sin dne 29. septembra 1863 v Leskovcu pri Litiji. Po dovršeni ljudski šoli je bil sprejet v Alojzijevišče v Ljubljani ter je tam dokončal gimnazijske študije. Od leta 1884 do 1888 je študiral in dovršil pravniške študije na Dunaju. Promoviral je dne 18. marca 1891 na vseučilišču v Gradcu pod predsedstvom rektorja dr. Ivana Eppinger, dekana dr. Ferdinanda Bischoff in promotorja dr. Emila Strohal.

Kot odvetniški koncipijent je leta 1888 vstopil v pisarno odličnega odvetnika dr. Karola Slanca

* Smrt dohiti tudi bežečega moža.

v Novem mestu, od tam je odšel v Celje, kjer je vstopil kot koncipijent v pisarno voditelja celjskih Slovencev dr. Josipa Serneca, od tod je šel spet na Dunaj, kjer je napravil enoletno sodno prakso in ob enem tudi odvetniški izpit.

Kot odvetnik se je naselil leta 1895 v Ljutomeru, od koder se je leta 1901 preselil v Maribor, kjer je bival do svoje smrti.

Poročen je bil dr. Franjo Rosina dvakrat. Prvič se je poročil z g. Karolino Robič, hčerko državnega in deželnega poslanca in deželnega odbornika Franca Robiča. Ta soproga mu je zapustila štiri otroke: Vano, Igor-ja, Fedor-ja in Tanjo. Fedor je dne 19. marca 1922 umrl.

Ko mu je smrt dne 19. marca 1906 ugrabila prvo soprogo, se je poročil drugič z g. Marijo Rükschl, hčerko zdravnika in znanega rodoljuba Rükschla v Št. Jurju ob juž. žel.

Že kot dijak je dopisoval v slovenske liste ter je bil dolga leta sotrudnik »Slovenskega Naroda«. Kot visokošolec se je zanimal poleg svojih študij tudi za politično in javno življenje. Bil je agilen član akademičnega društva »Slovenija« in zadnji čas tudi njega predsednik.

Kot koncipijent razvil je živahno delovanje na vse strani ter se pričel z velikim uspehom aktivno udeleževati javnega življenja. V dolenski metropoli v Novem mestu je ustanovil »Dolenjskega Sokola«. Prišedši v Celje, je našel tam široko polje, ki je potrebovalo energičnih in požrtvovalnih narodnih delavcev. Narodni voditelj dr. Josip Sernec je zbiral krog sebe sposobne sodelavce, ki so orali narodno ledino ter pripravljali slovenskemu narodu osvoboditev izpod nemškega jarma.

Mladostni dr. Rosina je ob strani svojega prijatelja dr. Ivana Dečko in drugih odličnih sovrstnikov globoko posegel v narodno delovanje. Takrat je pričel izhajati v Celju prvi slovenski list »Domovina«. Dr. Rosina je postal marljiv sotrudnik ter je v izbornih člankih neusmiljeno bičal takratne Slovencev krivične razmere v Celju. Njegovi dopisi s pseudonimom »Puščavnik na Starem gradu« so postali strah nemških mogotcev in so tvorili zanimive debate. Kmalu pa je bila javna tajnost, kdo je ta »Puščavnik iz Starega gradu«.

Dr. Rosina je bil v tesnih stikih s slovenskim dijaštvom na celjski gimnaziji. Ko se je v Celju ustanovila slovenska tiskarna in slovenski list, zganil se je tudi narodni čut slovenskega dijaštva, ki se je pričelo organizirati ter dati duška narodni zavednosti. Ta narodni pokret slovenskega dijaštva pa takratnemu gimnazijskemu ravnatelju Petru Končnik ni kar nič prijal. Prišel je preganjati kolovodje med slovenskim dijaštvom in bila bi jim slaba predla, da se ni za nje zavzel z vsem vplivom in energijom dr. Rosina, ki je slednjič ugnal prešernega nemško čutečega ravnatelja.

Takrat so se bili srditi narodnostni boji po Štajerskem in Koroškem. Taborjani so hodili kot apostoli med slovensko ljudstvo, katero so poučevali o njih pravicah, jih bodrili k vztrajnosti ter jim prerokovali osvoboditev.

Dr. Rosina kot priznan izboren jurist, dober govornik in neustrašen nasprotnik, nastopil je na številnih

shodih po Štajerskem in Koroškem kot govornik. Njegova impozantna oseba, bistroumnost in jedernati govori so mu pridobili splošen ugled in priljubljenost med slovenskim ljudstvom.

Ko se je leta 1895 nastanil dr. Rosina kot mlad odvetnik v Ljutomeru, nastal je strah med ljutomerskimi nemčurji, ki so takrat neomejeno gospodarili čez slovensko paro. Dr. Rosina je takoj energično organiziral borbo proti Nemcem, ter nadaljeval pričeto narodno delovanje.

Kmalu je prišel v odbor tamošnje Posojilnice ter je bil izvoljen kot poslanec v štajerski deželni zbor, kjer je uspešno deloval skozi 6 let.

Leta 1901 je preselil svojo odvetniško pisarno iz Ljutomera v Maribor. Tu je bilo široko polje za podjetnega narodnega delavca dr. Rosina. Prežet sokolske ideje pogrešal je v Mariboru pravega ognjišča narodne misli. Za to je ustanovil Sokola, kateremu je bil prvi starosta. Čitalnica ga je izvolila za svojega predsednika. Po smrti dr. Jerneja Glančnika leta 1905 postal je načelnik Posojilnice v Mariboru, koje mesto je obdržal do svoje smrti. Sodeloval je skoro pri vseh narodnih in gospodarskih društvih. Po preobratu je kot velik prijatelj in dobrotnik mladine ustanovil za slovenske dijake »Dijaški dom«, kojega načelnik je ostal do smrti.

Posebno vnet podpornik in veledušen dobrotnik je bil dr. Rosina mariborski Dijaški kuhinji. Njej je daroval redno vsako leto večje vsote iz lastnega premoženja, vrhutega ji je pa oskrbel od mariborske Posojilnice toliko podporo, da je bila Posojilnica Dijaški kuhinji največja podporna. Za mariborske dijake je dr. Rosina žrtvoval izvanredno mnogo.

Dr. Rosina je bil dosleden v svojih načelih. Tudi svojega prepričanja ni nikdar menjal. Bil je vse svoje življenje liberalnega mišljenja in je kot pravi demokrat ostavil to dolno vrvenja in preobratov.

Prepuščam zgodovini in bolj kompetentnim osebam da pravilno ocenijo vse zasluge in neumorno delovanje pok. dr. Rosine. Omenim naj še samo, da je stal dr. Rosina od preobrata na čelu osvobodilnega pokreta v Mariboru, da je osnoval Narodni svet in v imenu istega proglasil Maribor kot slovensko last. Poleg generala Maistra in prof. dr. Verstovškega gre za osvobojenje Maribora glavna zasluga dr. Rosini.

* * *

Ti branil si nam sveto pravo
Z duha orožjem žive dni.

S. G.

Kakor je bil dr. Rosina neumorno delaven na narodno-gospodarskem ter političnem polju, tako je posvečal vse duševne in telesne sile svojemu odvetniškemu poklicu. Preomejen je prostor, da bi na tem mestu zamogel povedati le majhen del tega, kar je dr. Rosina zasnoval, priporil in dosegel na juridičnem polju. Njegovi spisi so se po svojih »posebnostih« ločili od drugih. Jasnost, iznajdljivost, bistroumni polet v stvarno raziskovanje pravnih snovi in lep slog so dličili njegove spise, zabeljene tu in tam s krepkimi izrazi. Človek se je s za-

nimanjem poglobil v dobro preštudirano snov, ki je bila narekiovana s čutom juridičnega prepričanja, da je čisto iz njih sililo z vsem vehementnim temperamentom braniteljevo hotenje in njegovo juridično prepričanje.

Kakor na Taborih, nastopal je dr. Rosina reprezentativno tudi v sodnih dvoranah. Dobro poznanje zakonov, njegov velik spomin, izborna praksa ter njegov ugled, vse to ga je delalo odličnega zastopnika in iskarnega zagovornika, ki je sodnikom imponiral ter porotnikom s prepričevalno besedo segal do srca.

Uradništvu je bil strog, pa pravičen in dober šef. Bojazljivcev, lenuhov in polovičarjev ni maral. Mnogo je zahteval ter ob vsaki priliki povdarjal, da se plače ravna po sposobnosti in kakovosti izdelkov, ter se je tega načela tudi dejansko držal.

Ko smo takoj po preobratu leta 1919 ustanovili v Mariboru Društvo odvetniških in notarskih uradnikov, je ta pokret pazno zasledoval. Ni mu bil nasproten. Uvažujoč spremenjene življenjske razmere, vedno manjšo denarno vrednost, naraščajočo draginjo ter nove odvetniške tarife, sklical je z rajnkim dr. Vladimirjem Sernec-om leta 1919 in 1922 ponovnokrat odvetnike in notarje k posvetovanju. Uspeh teh konferenc je bil, da so se najbolj pereča stanovska in gmotna vprašanja uradništva pottom našega društva sporazumno v obojestransko zadovoljnost uredila. Pozneje prepustil je dr. Rosina vodstvo tozadevnih dogovorov svojemu tovarišu dr. Vladimirju Sernec-u ter so bili v njegovi pisarni napram uradništvu merodajni doseženi sklepi, kakor jih je društvo z dr. Sernecom formuliralo.

Njegovo objektivno zadržanje o priliki volitev v Pokojninski zavod napram lastnemu uradništvu me je ponovnokrat potrdilo o globoko vkoreninjenem čutu pravičnosti in korektnosti mojega šefa. Od takrat se je stopnjevalo moje in mojih tovarišev spoštovanje napram njemu.

Kakor je gotovo še vsem kolegom v živem spominu, stali ste si takrat zlasti dve borbeni stranki v posameznih edinicah v ostrem volilnem nasprotju.

V edinici I »Denarni zavodi« bil je na listi »Združenih službodajalcev« postavljen kot kandidat tudi g. dr. Franjo Rosina. To listo je — po naših neovrženih dokazih — podpiral objednem volilni odbor »Združenih zasebnih nameščencev« ter vodil neizprosen boj proti kandidatom »Strokovne in nadstrankarske liste«, na kateri sem v edinici V, med drugimi tovariši tudi jaz kandidiral.

Nasprotniki niso štedili z osebnimi napadi in sem bil poleg drugih »šibanih« kandidatov te nekolegijalne gonje v zadostni meri tudi jaz udeležen, ter so me nezasluzeno in prav po nepotrebnem — in slednjič brez konečnega uspeha — imenomoma vlačili po časopisju nasprotne struje. Gotovi »interesirani« bančni ravnatelji — ki so samozavestno nastopali kot veljaki velikih denarnih zavodov — so hodili v pisarno nad mojega šefa v pričakovanju, da bode isti »pritisnil« na me kot službenca in predsednika našega društva. Ta trud pa ni imel zaželjenega uspeha. Pokojni dr. Rosina me je tozadevno le enkrat nagovoril z besedami: »Sine ira et

studio. Škoda, da se nismo poprej zjediniili. Ker pa sva sedaj na dveh nasprotujočih si kandidatnih listah, ne bode preostajalo drugega, kakor, da vsak svoje prepričanje zastopa; konečno se bomo ob dobri volji že znašli pri skupnem delu v Pokojninskem zavodu« je dodal dobrovoljno. Ves čas volilnega boja nismo doznali, da bi bil g. dr. Rosina deloval pri svojih kolegih ali pa pri uradništvu proti kandidatom naše liste.

Pri volitvah dne 5. februarja 1923 je bil na to izvoljen od svoje stranke med drugimi tudi dr. Rosina, naši listi pa jaz, kar ga pa ni najmanjše ožlovoljilo napram meni kot uslužbencu.

Še na zadnjo sejo Pokojninskega zavoda dne 12. julija 1924 je došel v Ljubljano. Med prvimi govorniki se je oglasil k besedi ter se prav toplo zavzel za nameščence.

Njegove odkritosrčne besede so izzvale med zborovalci splošno odobravanje, da mu je ploskala cela zbornica. Pritrjeval mu je še posebno radostno naš manjšinski klub, ker nam je govoril iz srca. Dr. Rosina je dal takrat duška splošni nevolji, da so delegati prejeli obširno poročilo Pokojninskega zavoda še le sočasno z otvoritvijo seje, tako, da ga niso imeli časa niti prečitati, kaj še le o njem objektivno razpravljati. Med drugim je izrekel, da je sam mnogo let načelnik velikega denarnega zavoda Posojilnice v Mariboru in pozna dobro ustroj raznih denarnih zavodov. Grajal je, da se denar nalaga le v banke in ga pri tozadevnih številkah kar »groza strese«. Pokojninski zavod je tu za nameščence, ne pa za kapitaliste. Naj se slabotnega podpira, ne pa one banke, ki imajo »polne žaklje«. Povedal je še par bridkih resnic, ki bodo mogoče na pristojnem mestu zalegle, ker so bile izrečene od priznanega strokovnjaka in upoštevanega veljaka.

Ko smo od leta 1922 naprej izdajali lastno glasilo »Odvetniška pisarna«, ni izšla niti jedna številka, da bi se pretežna snov ne bila stiskala v pisarni na dr. Rosinove stroje z njegovim materialom. Že radi tega ima pok. dr. Rosina za naš pokret prvovrstne zasluge in društvu ostane kot naš dobrotnik, večletni podporni član in naročnik našega lista v svetlem spominu.

* * *

Ko je viharjev sila prevelika,
Togota njih se potolažit noče,
Kamor val žene čoln obupajoče,
Leteti ga puste rokè brodnika.

Dr. France Prešeren.

Dr. Rosina je bil krepke narave in velikega duševnega obzorja. Njegovo hotenje ni poznalo ugovorov. Globoko vkoreninjen čut pravičnosti ga je spremljal na njegovih samostojnih potih. Zaupal je lastni razsodnosti in bistroumnosti. Kar je smatral za pravično in izvedljivo, to je skušal z železno voljo uresničiti. Kot ustanovitelj mariborskega Sokola, stal je istemu tudi kot starosta leta 1914 — krvavo leto pričetka svetovne vojne — na čelu. Tega leta imel je Sokol razviti svojo

zastavo. Vlada pa te slavnosti v Mariboru ni dovolila. Za to se je vršila slavnost razvitja prapora v Rušah. Gospa Marija dr. Rosinova, roj. Rükschl, je praporu kumovala ter mu pripela trak s pomembnim napisom: »Brani mejo!« Dr. Rosina pa je imel navdušen — znamenit — govor. Baš isti dan pa so v Sarajevu počili streli, ki so zadeli avstrijskega nadvojvodo Ferdinanda in njegovo soprogo, čemur je sledila svetovna vojna.

Oblasti so hitro spravile Sokolsko slavje v Rušah v zvezo s sarajevskim atentatom ter pričele divjo gonjo proti udeležencem svečanosti. Cela vrsta ruških narodnjakov je bila po žandarjih odvedena v Gradec ter po nedolžnem vržena v ječe. Dr. Rosina tudi ob takih nevarnih prilikah ni poznal strahu. Energično je na pristojnih mestih interveniral za aretirance, toda v Gradcu ni uspel. Radi tega se je odpeljal dne 16. avgusta 1914 k minisrskemu predsedniku grofu Stürghu ter h generalnemu avditorju na Dunaj. Tej intervenciji pa je sledila aretacija dr. Rosine samega, ki je bil odpeljan dne 20. avgusta 1914 iz Maribora ter vržen v graške ječe kot nevaren »velezdajnik«. — Inter arma silent leges. — Dr. Rosina se je tudi v zloglasnih graških zaporih hlabro držal. Dasi je sam zrl smrti v obraz, je bodril in tolažil svoje nesrečne tovariše. Dne 4. oktobra 1914 je bil sicer izpuščen iz ječe, toda nakopal si je bolezen ter se je bilo bati, da ji podleže. Iz ječe je moral takoj v sanatorij, kjer je bil dvakrat zaporedoma operiran. Njegova krepka narava je za takrat zmagala, toda kal bolezn je ostal. V naslednjih letih je iskal zdravja v Rogoški Slatini. V zadnjem času pa je sladkorna bolezen rapidno napredovala. Dr. Rosina se ji je dolgo časa upiral ter do zadnjega vršil svoj odvetniški poklic. Par dni pred smrtjo svojega iskrenega prijatelja dr. Pavla Turnerja se je že boril med pisarno in posteljo. Vendar ni obležal v postelji.

Še na dan pogreba dra. Turnerja dne 27. septembra 1924 bil je trikrat v pisarni. Za popoldne je naročil »Pisarno zapreti«, sam pa se je odpeljal v »Tusculum«, da se poslovil od dragega prijatelja.

Ob krsti dra. Turnerja je potožil svojemu mrtvemu prijatelju: »Čemu nisi počakal še 14 dni, da bi odšla skupaj.«

Ko so odpeljali dra. Turnerja na Pobrežje, bil je dr. Rosina silno potr. Še isti dan po pogrebu se je odpeljal s svojim prijateljem g. Dragotinom Hribarjem v Leonišče v Ljubljano. Voščila za njegov 61. rojstni dan (29. septembra 1924) je že sprejemal v Leonišču. Za njegov god 4. oktobra 1924 se je še precej dobro počutil, dne 11. oktobra 1924 pa se je odpeljal v spremstvu zdravnika g. dra. Haus-a in svoje soproge na Dunaj, ne da bi izstopil v Mariboru.

Na Dunaju iskal je zadnje pomoči pri znanem špeccijalistu prof. dr. Neumann-u. Bilo pa ni več rešitve. Zdravniške vede so odpovedale. Hipno se je stanje bolnika sicer zboljšalo, toda sledila je reakcija. Njegova silna volja je bila zlomljena, njegov žilav odpor je podlel dne 15. oktobra 1924 ob 21 uri. V Wilhelminenspitalu na Ottakringu bilo je njegovo telo položeno za 36 ur, od koder je sledil prevoz v Maribor. Kruta usoda

je hotela, da je dr. Rosina izdihnil svojo blago dušo v tujini ravno na Dunaju, kjer je pred 10 leti podvzel nevarno intervencijo za narodne žrtve in si s tem nakopal ječo in z njo neozdravljivo bolezen.

* *

Pulvis es et in pulverem reverteris.

V nedeljo dne 19. oktobra 1924 ob 3. uri zjutraj dospelo je truplo pok. dr. Rosine iz Dunaja v Maribor. Ležalo je v dvojini kovinasti krsti v lesenem zaboju v posebnem tovornem vozu. Ob 9. uri je bil izvršen v navzočnosti okr. zdravnika dra. Podlesnik-a ter carinskih in železniških organov obmejno-carinski, policijski in zdravstveni ogled.

Na to je bila krsta prepeljana v Narodni dom ter položena v črno drapiranem vestibulu na mrtvaški oder. Številni venci in šopki svežih rož so zagrnili prostorni vestibul. Med belimi svečami, trepetajočimi lučkami v sredi vencev in rož leži senior mariborskih Slovencev, obdan od častne straže — Sokolov v slavnostnih krojih z golimi sabljami — ki stražijo ustanovitelja in prvega starosta mariborskega Sokola.

Ves čas so se neštete množice vrstile pred Narodnim domom, da se še zadnjikrat poklonijo in poslovijo od svojega voditelja.

Danes opoldne odkrili so za kratek čas zgornjo krsto, da so mogli svojci in sorodniki še enkrat videti pokojnikov obraz.

Tudi meni je bilo dovoljeno, da še enkrat vidim obraz svojega šefa, od kojega se v življenju nisem mogel posloviti.

Skozi stekleno okence nad glavò na notranji krsti sem zagledal blagi obraz svojega šefa. Veličastnost smrti in neizbežna minljivost tega življenja me je presunila. Tu leži negibno telo onega, ki smo ga v življenju občudovali, spoštovali in radi imeli, ki nas je poučeval, tu in tam tudi pokaral, ki pa se je za nas dobrovoljno zanimal ter nam v potrebi tudi dejansko pokazal, da za svoje uradništvo in svojo okolico v srcu mnogo več čuti, kakor bi bilo po zunanosti soditi.

Ni še izpremenjeno to obličje, dasi je že šesti dan v smrtnem objemu, čeravno je pripotovalo z dolgo trajno vožnjo iz Dunaja v domovino.

Osteklenele so njegove ostre oči, ki so včasih prodirale skozi in skozi. Desno oko je še na pol odprto; toda ne zaiskri se več, ne vidi številnih obiskovalcev, ki bi radi videli te oči žive v prejšnjem sijajnem zanosu. Negibna so postala usta. Obnemela je njegova bistra govornica, ki je v življenju širom Slovenije navduševala Taborjane, prepričevala sodnike in ganila porotnike v sodni dvorani.

Omahnila je njegova jasna misel, ki je čudovito delovala ter pričarala v njegovih ognjevityh govorih in izbornih spisih naravnost čudežne iznajdljivosti. Ako je zadonel njegov glas ob posebnih prilikah — v časih morda tudi rezko, brezobzirno — vzbudilo je to lahko neugodje, toda mržnje ali sovraštva nikdar. Ganotje nas obdaja, vzgled minljivosti vsega posvetnega nas preši-

nja. Treba je odstopiti od krste, ker prihajajo sorodniki, da tudi oni obudijo notranja čutila pred obličjem svojega dragega, ljubljenega pokojnika.

Še zadnji pogled v blago obličje. Težka bol napolnjuje notranjost, vendar naj bodo solze ob tem zadnjem slovesu s silo premagane. Ako nas duh pokojnika obkrožava, videl bode notranjost vseh onih obiskovalcev, ki s težkimi koraki zapuščajo to mesto zadnjega slovesa.

* *
*

Prerano si odšel pred nami.
Prej gost, bolj redek naš je broj
V deželo solnčno nad zvezdami
Nas vabiš, kličeš za seboj.

S. G.

Bližala se je ura, ko se narod poslovil od dolgoletnega voditelja spodnještajerskih Slovencev. Maribor se je napolnil žalostnih gostov. Od blizu in daleč so prišli kropit pokojnika ter so ostali pred Narodnim domom, raz katerega je plapolala črna zastava. Ogromna množica je napolnila tri ulice, ki se tukaj križajo.

Zamišljeno so stale te množice in globoka resnost je odsevala iz njih obrazov.

Po izvršenih cerkvenih obredih govoril je žalni govor ob krsti svojemu prijatelju odvetnik dr. Pipuš. Tisoči in tisoči so odkritih glav poslušali ginjene besede v zadnje slovo. Rosne oči so izdajale, kaj se godi v notranjosti posameznikov. Ko je izrekel v slovo svojemu prijatelju dr. Rosini g. dr. Pipuš zadnje besede, ga je prevzela globoka ginjenost, ki je zadušila njegove zadnje besede, glas se mu je pričel tresti in solze so ga zalile. Z njim vred je objela tiha tuga okrog stoječe prijatelje in znance, katerim so polzile preko lic solze žalosti.

Ganotje je naraščalo, ko je moški zbor Glasbene Matice zapel v srce segajočo žalostinko. Milo-tožno je zadonela ter se stopnjevala razlegala nad tisočero množico v sinje višave:

«Vigred se povrne, vse se oživi,
Tratica pogrne se s cveticami,
Drobne ptičice pojò,
Spet v domačem gaj,
Al' prijat'la sem nazaj
Nikdar več ne bo»

Na to so Sokoli dvignili krsto svojega prvega staroste ter jo položili na mrtvaški voz.

* *
*

Na vozu že je krsta,
Za njim spremljevalcev vrsta
Koraka za teboj.

S. G.

Žalni spreved se je pričel pomikati proti Glavnemu trgu. Na čelu šolska mladina, na to dolga vrsta Sokolov in Sokolice mariborske župe s štirimi prapori, četa Orjunašev v kroju, Skavti, narodni poštni nastavljenici, pred krsto težko obloženi voz z mnogobrojnimi venci, na to četverovprežen mrtvaški voz s krsto, ob kateri je korakala častna straža Sokolov.

Krsti je sledila dolga vrsta ihitečih sorodnikov.

Ogromna množica se je uvrstila v brezkončno dolg spreved. Zastopana je bila vsa mariborska inteligenca. Med sprevedom je bilo videti zastopnike raznih društev od blizu in daleč. Vse te korporacije in osebnosti bilo bi težko naštet.

Za sorodniki je stopalo celokupno odvetništvo, notarji in juristi, na čelu jim dr. Žirovnik kot predsednik Odvetniške zbornice. Med njimi je bilo opaziti mariborskega velikega župana g. dra. Vodopivca, zastopnike okrajnega in okrožnega sodišča v Mariboru, na čelu g. dvor. svetnika Fona, celjskega župana seniorja dr. Juro Hrašovca, ministra n. r. dr. Kulkovca in druge.

Sledilo je Društvo odvetniških in notarskih uradnikov v Mariboru v močnem zastopstvu. Nadalje so izkazali zadnjo čast zaslužnemu prvoboritlju: celotno načelstvo Demokratske stranke s predsednikom g. dr. Lipoldom, mnogoštevilno častništvo z brigadirjem g. Nikoličem, odlični duhovniki in visoki cerkveni dostojanstveniki, celo načelstvo Posojilnice, predsednik Slovanske čitalnice g. Kejžar, voditelj Ljudske knjižnice g. dr. Reisman, bivši veliki župan g. dr. Pirkmaier, mariborski podžupan g. Druzovič ter nešteto drugih odličnih oseb in narodnih delavcev iz cele Slovenije.

* *
*

Še duh njegov živi med nami,
Na delo nas budi in drami.

S. G.

Na Glavnem trgu se je med tem formirala tisočglava množica, ki je v polukrogu pričakovala tužni spreved.

Pred magistratom je voz obstal. Šolska mladina, Sokoli, Sokolice, Orjunaši, Skavti in druge pred krsto uvrščene korporacije so se razvrstile ter obkroževale krsto. Nepregledna procesija odličnega občinstva za mrtvaškim vozom je obstala.

Na balkonu magistrata je stopil prvi slovenski župan v Mariboru, g. Viktor Grčar, ter v iskrenih besedah slavil plodonosno delovanje in neprecenljive zasluge pokojnika. Med neštetimi zaslugami je poudaril zlasti dejstvo, da je dr. Rosina pred petimi leti z istega mesta proglasil Maribor za slovensko mesto in da gre njemu poleg generala Maistra in prof. dra. Verstovšek-a največja zasluga in prva zahvala, da je postal Maribor jugoslovanska last. Občinstvo je odkritih glav poslušalo domovinske ljubezni prožeti poslovilen govor prvega župana slovenskega Maribora velezaslužnemu mestnemu svetniku in prvoboritlju za osvoboditev mesta Maribor.

* *
*

Oj solzna pot, oj zadnja pot,
Ti v kraje romaš nam neznane,
Od koder več vrnitve ni,
Slovo nam bridke seka rane,
Solze rosijo nam oči.

S. G.

Po županovem poslovilnem govoru, ki je na navzoče napravil mogočen vtis, nadaljeval je pok. dr. Rosina

zadnji pot k večnemu počitku. Mrtvaški voz se je premaknil, nepregledne vrste v žalnem sprevodu so se zgahnile. Štirje Sokolski prapori so zavihrali, otožni glasovi godbe »Drava« so turobno doneli, ko je tihi pohod, ob kroževan od tisočere množice, nadaljeval zadnje spremstvo preko dravskega mostu na mestno pokopališče v Pobrežju. Valovi deroče Drave so lesketali v zadnjih solnčnih žarkih ter hiteli ob jugoslovanski periferiji proti Beogradu naznanjat, da je postal negiben oni mož, ki je vse svoje življenjske moči posvetil narodnemu delu in v obrambi svojega naroda zadobil kal, ki ga je predčasno iztrgala slovenski domovini.

Solnce je zatonilo, prvi mrak nas je objel, ko se je žalni sprevod ustavil pred portalom tihega domovanja mrtvih, da se jim pridruži tudi oni, ki je sam često spremljal svoje prijatelje in znanca na ta kraj miru in sprave.

Pred šestimi dnevi ugasnila je luč življenja njemu, ki je stopal v prvih vrstah najbolj zaslužnih slovenskih prvoboriteljev. Njegov veliki duh je v tujini — na Dunaju — zapustil telesne ostanke ter splaval v nebeške višave. Njegovo truplo pa dobi danes v svoje naročje domača gruda, da se bodo spolnile pokojnikove želje in bo spal večno spanje po besedah pesnika dr. Franceta Prešerna:

V zemlji slovenski, v predragi deželi,
ki si jo ljubil presrčno ves čas.

Sokoli so dvignili krsto ter jo nesli na pokopališče do grobnice. V špalinju so se poslavljali Sokoli in Sokolice, Orjunaši, Skavti in šolska mladina od svojega staroste in narodnega voditelja, množice so prenapolnile pokopališče, ko se je med žalujkami in cipresami bližalo dr. Rosinovo telo svojemu bodočemu bivanju.

Po blagoslovljenju in cerkvenih molitvah, pogreznila se je krsta v hladno grobnico. Ob odprtem grobu se je v čustvenem govoru poslovil od prvega staroste mariborskega Sokola brata dr. Rosine imenom Sokolskega Saveza br. dr. Pivko. V imenu Demokratske stranke pa je g. dr. Koderman v globoko zasnovanem govoru našteval nevenljive pokojnikove zasluge ter v vznešenih besedah proslavljal njegov spomin. Solze so razodevale, kaj občutijo v tem trenutku srca vseh prisotnih. V imenu Organizacije jugoslovanskih nacionalistov imel je lep poslovilen govor g. Rehar. Glasbena Matica je že v mraku zapela »Blagor mu....« Akordi te večno lepe žalostinke, ki so splošno ginjenost še povečali, so valovali preko grobov, objeli vse groblje ter se konečno v otožnih odmevih zglobljali preko zidov.

Grobnica se je zaprla, mi pa smo se vračali v mesto tihi, zamišljeni, z globokimi občutki.

Zdaj bivaš vrh višave jasne,
Kjer ni mraku, kjer ni noči;
Tam solnce sreče ti ne ugasne,
Resnice solnce ne stemni.

S. G.

* *

*

*

Ob vznožju Pohorja v »Framu-Morje« leži domovje — dr. Rosinova vila — v sredi vinske trte, bogatega sa-

donosnika, razorane ledine in zelenih travnikov. Tam se je sprehajal on, ki je ljubil naravo, negoval vinsko trto, ter se solnčil na zelenih tratih. Kadar je snežna odeja pokrila okolico, nahajal se je gostoljubni dr. Rosina čestokrat s svojimi prijatelji in povabljenici pri kozarcu rujnega vinca v »stekleni verandi«. Ako pa je tam sameval, motril je ob stenah viseče slike čislanih pesnikov dra. France Prešerna, Simona Gregorčiča in drugih veljakov, dokler se niso poslovili zadnji solnčni žarki od holmca na »Morskem« ter zatonili za pohorskim gozdom.

Tudi danes je zatonilo zlato solnce za pohorskimi gozdovi, toda gospodar domovja v »Morju« se ne poslavlja več od solnčnih žarkov. Njegov duh je splaval nad solnčne višave, njegovo truplo pa se je preselilo k večnemu počitku na to stran Pohorja — na Pobrežje. Tam bode snival večno spanje. Ptice mu bodo žgolele, žalujke in ciprese ga bodo obkroževale ter mu delale senco; solnce pa ga bode pozdravljalo z jutranjimi žarki ter se od njega poslavljalo v večernem zatonu.

Kadar nas bode zanesla pot na tiho domovanje, bomo se s pieteto spominjali prvenca izmed vodilnih mož ter pokladali na njegovo gomilo tudi rdeče nageljčke, katere je v življenju dr. Rosina posebno ljubil.

Izrekam v lastnem imenu ter v imenu Društva odvetniških in notarskih uradnikov v Mariboru njegovi žalostni rodbini ter žalujočim sorodnikom in prijateljem globoko sožalje!

V Mariboru, dne 20. vinotoka 1924.

Dragotin Gilčvert,
pisarniški ravnatelj.

General Maister:

Naši grobovi.

Dvakrat je treščilo s kratkim presledkom med člane našega preobratnega narodnega sveta in sesula sta se dva njegova močna stebra: prvi dr. Vrstovšek in zdaj dr. Rosina.

Niti v mladih letih skoro si nisem pridobil boljših in iskrenih prijateljev od teh dveh uzornih, značajnih in narodno zavednih mož. Saj me je pa tudi z njima združila in potem vezala elementarna sila našega narodnega osvobođenja in samozavestno skupno delo za domovino.

Prijatelj Rosina je odšel v času aster in krizantem, a te moje vrste niso venec iz teh jesenskih cvetk na njegov grob, ne, povil sem samo šopek spominčic in sicer v tisti pusti in trdi uri, ko mi je samostanski zvon zajokal vest, da je zabobnelo kamenje po rakvi dr. Rosine.

Ko je bil zadnjikrat pri meni, sva prebrskala vse te sledeče sladke in grenke a skozinskoz tople in mile spomine.

Spoznal sem ga šele med vojno, ko se je vrnil iz graškega zapora. V narodnem domu sem ga videl. Bled

je bil, suh. Obleka mu je hlomedrala na telesu. Šel sem ga pozdravit in mu častitlat, da je zopet prost.

»Prost, ja,« je odgovoril. »Ubili so me tam v Gradcu. Poglejte, kakšen sem!«

No pa se je vendar polagoma popravil in postal dosti dobre in vedre volje.

Dr. Rosina je v vsaki važnejši zadevi bistro pogledal v bodočnost in je vedno logično in pravilno sklepal. Dne 1. nov. 1918, takoj potem, ko sem se polastil poveljstva nad Mariborom, smo bili skupaj v Posojilnici: dr. Vrstovšek, dr. Rosina, ravnatelj Voglar, gosp. Dobravec, jaz itd. Vsi so žareli ob mojem poročilu. A jaz vseeno nisem bil popolnoma gotov, da se mariborski nemški višji častniki ne zavedo in ne ovržejo mojih ukrepov še dopoldne, kajti je bilo v mestu 5 polkovnikov in 6 podpolkovnikov. Zahteval sem zato od Narodnega sveta, da me imenujejo za generala, ker da samo na ta način lahko obvladam situacijo v Mariboru. Rosina se je takoj strinjal in pripomnil, da je že sam mislil o tem. Sestavila sva besedilo za imenovalno listino, ki jo je potem sam narekoval g. Dobravcu. Kake važnosti je bil ta dokument, se je izkazalo že pol ure potem.

Kjer je bila upravičena potreba za denarno pomoč, je dr. Rosina pravočasno priskočil. Narodni svet je potreboval denarja in Rosina je odprl blagajno Posojilnice ter nakazoval prav visoke vsote, češ: »Denar je slovenski; če nam pomaga rešiti, kar se rešiti da, je prav, če ne, gremo pa tako mi vsi in denar...« in je zaključil stavek s takim podkrepilom, da je držalo kakor petkrat zapečateno pismo.

V občevanju je bil v izrazih navadno malo kosmat in sicer ni delal razlike v osehah. Z dr. Vrstovškom je dr. Rosina kot podpreds. Narodnega sveta prav dobro izhajal in sta drug drugega spoštovala. Niti ta niti oni ni brez medsebojnega soglasja v Narodnem svetu ničesar važnejšega odločil. Večkrat mi je Rosina omenil: »Z Vrstovškom je lahko delo. Dedec je skozinskož pošten.« V istem smislu se je izražal tudi dr. Vrstovšek o dr. Rosini.

Dr. Rosina je bil ob preobratu vedno vesel in ves navdušen, ako je mogel kje pomagati. Tako tudi ob prvem štrajku v delavnici na koroškem kolodvoru. Napovedal sem se na pol 6. zvečer v delavnico, da pojasnim štrajkujočim položaj. Naprosil sem okr. glavarja dr. Lajnsiča, da bi tudi govoril. Rosina je prišel v mojo pisarno in se že ponudil, da gre z nami. Tudi županu dr. Schmiedereru sem sporočil, da nas je spremljal. — Ogromna delavnica je bila strašno natrpana ljudi. In akoravno so se duhovi že nekoliko pomirili vsled Lajnsičevih in mojih obljub, namreč, da bomo dali štrajkujočim moke, masti in sladkorja, alko začno zopet z delom, moram priznati, da je Rosina s svojim govorom — in ta večer je posebno srečno govoril — mnogo pripomogel, da smo se pravzaprav čisto prijateljski ločili od pred dobro uro še rohneče in nasršene množice. Rosina je bil pač po vsem Mariboru znana in upoštevana osebnost.

Nenavadno bister in gibčen je bil njegov duh. Ob ravno omenjenem železničarskem štrajku smo imeli na glavnem kolodvoru pogajanja z nemškimi železniškimi činitelji. Jaz sem Rosini samo podal s točk svojih zahtev glede železniške uprave z ozirom na moje vojaštvo in prehrano Maribora in že je sestavil popolne pogoje, katerih izpolnitev je v zadevni konferenci tako odločno zahteval in se vsaki protizahtevi tako spretno in jekuljasto izvijal, da so nazadnje obveljale vse naše točke s prav neznatnimi, najmanj nam ne kvarnimi izpremembami. Ko sem mu izrazil svoje veselje, da »jih« je tako potolkel, je zadovoljen in v smehu rekel: »Veš, general, sem že drugačne tiče ugnal, pa teh brkelj ne bom?«

Mestna »Schutzwehr« — po naše »zelena garda« — je koj prve dni po preobratu nevarno naraščala. Uhajali so nam v njo tudi nezanesljivi naši vojaki, ker so jih magistratovci dobro plačevali in jim dajali še pijske zastonj. Mi pa vedno manj vojakov. Zato sem se nameril v Ljubljano po vojaško pomoč. Rosina z menoj, češ, če gresta dva, več zaleže. V Ljubljani so naju od povsod pošiljali v hotel »Union« k srbskemu podpolkovniku Švabiču, ki je imel edini pravico dodeljevati srbsko vojaštvo. Tisti dan je bil tudi Oset s Tolstega vrha pri Švabiču. Po daljšem razgovoru sem spoznal iz Švabičevega izvijanja, da ali ne more ali noče dati vojaštva. Isto je takoj tudi Rosina razbral. Potegnil je uro in kratko rekel podpolkovniku: »Pozno je že. Vi imate gotovo važno delo tukaj, Maister pa v Mariboru. Hvala za lepa pojasnila. Kadar boste imeli kaj odveč vojakov, pa jih pošljite Maistru v Maribor.« Med vožnjo domov je rekel: »Iz Ljubljane ne dobiš nič! Ne soldov, ne soldatov. Ti kar sam delaj,« in je naklepal nekaj tucetov osoljenih primkov na naslov raznih ljubljanskih činiteljev. Kaki so bili ti primki, si lahko predstavljaš, ako si slišal dr. Rosino, kadar je bil prav posebno hudo nasajen.

O graškem zaporu Rosina ni rad govoril. Spomin nanj mu je bil vedno mučen, dasi je bil mož korajžen in se ni zlepa bal ničesar. Senekovičeva policija je dan prej, ko sem razorožil zeleno gardo, iztaknila nemško pismo, ki nam je razkrilo sklep naših nasprotnikov, da bodo dr. Vrstovška, dr. Rosino, dr. Hohnjeca, dr. Senekoviča in mene zajeli, na kakršenkoli način že. Vrstovšek je bil tisti čas v Ljubljani, Hohnjec je bil imel shod v Ljutomeru. Ta dva sta bila torej na varnem. Rosini sem za čez noč razorožitve ponudil zavetje v vojašnici, ker sem vendar računal s hudim odporom zelene garde in pričakoval, da navalé na nas »zaznamovance«. Pa ni sprejel! Šele po dolgem prigovarjanju, ko sem ga namenoma spomnil tudi graškega zapora, ki da se sedaj lahko ponovi, ako nam razorožitve izpodleti — se je vdal in odšel proti večeru na moj predlog v svoj vinograd. Drugo jutro ob 8. po razorožitvi je bil že pri meni in mi stiskal roko — govoriti ni mogel, ker mu je preveliko veselje zadržnilo grlo in srcé.

Mislil je na vse, skrbel za vse. Neprestani dnevni in nočni napori so me v prvi polovici decembra 1918

docela izdelali. Do takrat je bilo namreč vse delo meni naprteno: pogajanja z Gradcem in Celovcem, mešetarenje z mariborskimi in obmejnimi nemškimi strankami in kar je bilo glavno — vse vojaške zadeve. Zopet je Rosina sprožil pero. Dr. Vrstovšek mi je pravil, da je Rosina navalil nanj: »Maister nam omaga. Če izpusti, gremo mi (Nar. svet) lahko kar v ljubljanski dvorec sejat.« Res so si potem razdelili nekaj mojega dela, tako, da je kolo zopet brez škripanja teklo.

Kakor dober duh je bil dr. Rosina povsod.

Med najhujšimi preobratnimi dnevi je bil 30. nov. 1918. Kurilnica, delavnica in prožno osobje v štrajku. Vlaki so stali. Razen tega od 8. ure dalje pogajanja z graško in celovško deputacijo. Deputacija strajkujočih itd. Položaj je bil tak, da nisem vedel, kaj prinese večer, kaj noč. Okoli 4. popoldne me pokličejo od pogajanj v sobo pobočnika. Rosina je bil tam in odposlanstvo naših narodnih železničarjev, ki so mi prinesli z zborovanja v Nar. domu pisano spomenico, da bodo delali noč in dan, le, da železniški promet ne zastane. To je bilo naše odrešenje. Toliko se spominjam, da sem dr. Rosino in enega iz deputacije objel. Rosini pa solze v oči — in železničarjem.

Najbolj pa je oživel, kadar je bil pri pogajanjih z Nemci. Ko smo se kosali v Mariboru z deželnim glavarjem nemške Štajerske dr. Kaanom za demarkacijsko črto od Radgone do koroške meje, smo bili seveda včasih prav razburjeni in bojoviti. Po odhodu dr. Žerjava, ki je moral nujno v Ljubljano — je prevzel dr. Rosina deloma vodstvo debate. In kadar sta Kaan in dr. Kamniker najbolj stiskala in se tolkla po svojih pangermanskih prsih, ju je Rosina mirno pičil, ne ko osa, temveč ko sršen, tako da sta ta dva gospoda kar norela in se je deželni glavar dr. Kaan celo onesvestil same jeze.

Enako sijajno je zagovarjal naše stališče pred ameriškim polkovnikom Millesom in je parkrat prav neusmiljeno ošvrknil nemške očete po lažljivih ustih. Sploh je bilo zafrkavanje, sarkazem in tisti poredni smeh in mir uničujoče orožje dr. Rosine v debati.

Po dovršeni mobilizaciji sem odredil vojaško službo božjo v frančiškanski cerkvi. Navzoči so bili razen vojaštva člani Nar. sveta, uradništvo in polno civilnega prebivalstva. Cerkev nabasana, še zunaj so stali. Po končani maši so zapeli s kora prvič v Mariboru: »Lepa naša domovina«. Vem, da je nam vsem navzočim bronkalo svečanostno navdušenje po rebrih ob teh naših, v cerkvi še veličastnejših zvokih in besedah in skoro vse oči so zarosele. Dr. Rosini, ki je stal par korakov od mene, niso oči zarosele, ne, mož Rosina je jokal in stresal z glavo in prsi so mu delale, ko kovač.

Ta trda lupina, ta grčava skorja je imela tako čutno jedro, tako mehko in nežno stržen!

In kako nas je imel rad vse, ki smo iskreno slovensko čutili in goreli za dom in rod.

In kako je ljubil našo zeleno Štajersko in naš lepi Maribor — svojo novo domovino in kako je objemal z

mladeniško močjo tisto sveto gorsko grudo, ki je zdaj njegova objela v večni ljubezni.

Res je, da ga ne bomo več videli, toda taki možje, kakor je bil dr. Rosina, začno živeti v narodu šele po smrti.

Z dr. Vrstovškom sta že skupaj in pripravljata prostor za ves naš preobratni Narodni svet, ki bo brez strankarske razlike s čistim in ostrim očesom nadzoroval iz sinjih višin delo in samozavest zanamcev in tehtal, ako so vredni nekdanjega trdega truda, da so svobodni na lastni svobodni zemlji.

Dr. R. Pipuš:

Nekaj spominov na dr. Franja Rosina.

Ko sem v jeseni 1886 prišel na vseučilišče na Dunaju, sem tam v akademičnem društvu »Slovenija« našel Franja Rosina med tistimi, ki so igrali vodilno vlogo med slovenskimi visokošolci na Dunaju. Pri vsakomesečnih zborovanjih društva je posegal v debate z velikim uspehom vselej tudi Franjo Rosina. — Kmalu nato je bil tudi izvoljen za predsednika društva. V mojih očeh ga je zlasti tudi povzdigovalo njegovo prijateljsko občevanje s takratnimi odličnimi Slovenci na Dunaju, kakor so bili R. Pukl, Dr. M. Murko, Dr. D. Majaron, Cigale, J. Stritar, prof. Šuklje, dr. Triller in drugi. Skopprav se je moral Fr. Rosina za časa svojih študij sam preživljati kot stenotipist po raznih pisarnah, je s svojo izredno nadarjenostjo v kljub temu brez zamude pravočasno dovršil pravoslovne študije.

Ko sem jeseni leta 1892 prišel kot koncipijent v Celje, sem tam že našel dr. Franja Rosina kot koncipijenta v pisarni dr. Jos. Serneca. V Celju je dr. Rosina največ občeval s pokojnim dr. Ivanom Dečkom, z dr. K. Treom in Dragotinom Hribarjem. Dr. Ivan Dečko je dr. Rosina uvedel v narodne in politične boje celjskih in štajerskih Slovencev, našel v njem odličnega sodelavca in pozneje naslednika. Dragotinu Hribarju je dr. Rosina pomagal pri izdajanju in urejevanju »Domovine«. Veliko pozornost je vzbudilo takrat večje število dopisov »Puščavnika na Starem gradu«, v katerih je dr. Rosina, on je bil tisti puščavnik, neusmiljeno bičal pregrehe narodnih nasprotnikov v Celju. Dopisi so se čitali z velikim zanimanjem in našli celo posnemalca v dopisih »Puščavnika na Miklavževem hribu«.

Razume se, da se je dr. Franjo Rosina pridno udeleževal vseh društvenih in narodnih prirediteljstev celjskih Slovencev. Z dr. Dečkom in dr. Treom ter Drag. Hribarjem je tudi pridno obiskoval razne politične in agitacijske shode. Z Drag. Hribarjem sta obiskovala tudi politične shode koroških Slovencev, kjer sta nastopala kot govornika.

Leta 1901., ne 1904., kakor se je pisalo, je dr. Franjo Rosina svojo odvetniško pisarno preselil iz Ljutomera v Maribor. Na ta način sem dobil jaz dobrega sodelavca

nika v boju za ravnopravnost slovenskega jezika v šoli in uradih. Do takrat sem bil v tem boju skoraj popolnoma osamljen. Med mariborskimi Slovenci takrat ni bilo moža, ki bi znal s krepko roko vzeti v roke vaje političnega vodstva. Tu je dr. Rosina prišel ravno ob pravem času. Kmalu je bil splošno priznan kot politični vodja mariborskih Slovencev. Od takrat naprej pa do prevrata se vsaj v napredni slovenski stranki v Mariboru ni storil noben pomembnejši korak, da bi poprej ne dal dr. Rosina svojega privoljenja.

Z bistrim očesom je kmalu spoznal, da bi znal vsemu njegovemu delovanju biti v veliko korist, če bi se mogel naslanjati na primerni denarni zavod. Vsled tega je po smrti dr. Jerneja Glančnika, ki je znal do takrat zabraniti vstop mlajših in odličnih narodnjakov v odbor Posojilnice, napel vse sile, da pride v odbor Posojilnice v Mariboru. S pomočjo svojih prijateljev in z živahno agitacijo, kakor je pri odborovih volitvah Posojilnice niti poprej in ne siej ni bilo, se mu je posrečilo, da je bil izbran za načelnika Posojilnice v Mariboru proti takratnemu mnogotetnemu odborniku in podpredsedniku Posojilnice, dr. Mlakarju. Z veliko ljubeznijo se je oklenil tega zavoda in ga spretno vodil do svoje smrti. Nobenemu drugemu društvu in zavodu ni posvetil toliko skrbi kakor ravno Posojilnici v Mariboru.

Ker je spoznal, da more v političnem boju z uspehom nastopiti le, če tudi v gmotnem oziru od političnih nasprotnikov ni odvisen, je iskal in kmalu našel priložnost, da si je v Mariboru nakupil lastno hišo in na ta način priskrbel lastno streho za svojo rodbino in svojo pisarno.

Dr. Franjo Rosina je z vso svojo dušo ljubil svoj slovenski narod in svojo slovensko domovino in se boril z vsemi silami za njih blagor in boljše bodočnost. Vendar se je izogibal vsakemu nepotrebnemu izzivanju nasprotnikov in tudi vsem pretiranostim. Vedel je svoje zahteve vedno spraviti v sklad z obstoječimi razmerami in stremiti za tem, kar je dosegljivo. Vsled tega je tudi s političnimi nasprotniki kolikor toliko dobro izhajal, tudi pri njih si je pridobil spoštovanje. Do osebnih spopadov ž njimi skoraj ni prišlo nikoli.

Ker je videl v učeči mladini bodočnost svoje domovine in svojega naroda, jo je z vnemo, z aasvetom in zlasti pred svojo boleznijo tudi gmotno izdatno podpiral. V odborovih sejah Posojilnice v Mariboru je bil vselej goreč zagovornik Dijaške kuhinje, raznih dijaških podpornih društev, pa tudi posameznih dijakov, ki so prosili za podporo.

Svoje cilje je znal dr. Rosina zasledovati z vso energijo. Gorje mu, kdor bi hotel križati njegove načrte. Tega je zdelal neusmiljeno s svojim ostrim sarkazmom. Tudi s krepkimi izrazi ni štedil. Vsled tega je prišel večkrat v navskrižje tudi z drugimi rodoljubi. Njegove puščice sta med drugim občutila tudi pokojni dr. K. Verstovšek in sedanji minister dr. A. Korošec. V debatah je znal spretno izpodbiti nasprotniške ugovore

ter natančno določiti in utemeljiti svoje predloge. Njegovemu krepkemu in odločnemu značaju je odgovarjalo, da je skušal povsod priti na vodilno mesto. Zavoljo tega ga najdemo pri vseh društvih, navadno kot predsednika ali podpredsednika. Nižja mesta je navadno odklanjal.

Po prevratu se je v Mariboru naselilo mnogo mlajših slovenskih razumnikov. Ti so prevzeli marsikatero nalogo političnega, prosvetnega in narodnega dela in krenili kmalu po lastni poti. Dr. Franjo Rosina, ki je bil poprej vaju, da so o vseh takih vprašanjih njega vsaj vprašali za svet, je to bolelo. S krepkimi izrazi je dal dostikrat duška svoji nevolji nad novimi voditelji slovenskega javnega življenja v Mariboru.

Pokojni dr. Rosina je imel vedno čiste roke. Zastopal je sicer stališče, da se mora opravljeno delo tudi plačati. Ravno tako pa je zastopal tudi stališče, da je treba za domovino in za narod se žrtvovati, da se torej narodno, posvetno in politično delo ne sme nagrajati. Nikdar se ni pečal z umazanimi in dvomljivimi špekulacijami. Kot kmečki sin pa se je vedno zanimal tudi za kmetijstvo. Nakupil si je malo posestvice v Framu in vselej z velikim veseljem poročal o uspehih svojega kmetovanja.

V družbi je znal dr. Rosina vedno igrati odločilno vlogo. Bil je dovtipen, tudi vesel, vendar nikdar razposajen. Znal je zanimivo pripovedovati razne dogodke, družba ga je rada poslušala. Kdor se mu je pa zameril, tega je bičal neizprosno. Vsled tega so se ga tudi mnogi izmed njegovih znancev, ki so ga sicer spoštovali, bolj bali kakor so ga ljubili.

Svojo deco je pokojni oboževal. O njej je govoril vselej z velikim ponosom. Vsled tega ga je tudi neizmerno bridko zadela smrt njegovega mlajšega sina.

Ustanovna glavna skupščina

»Zveze društev privatnih nameščencev Slovenije v Ljubljani«.

Z ustanovitvijo Delavskih zbornic (Uradni list 20. 8. 21 in 13. 7. 1922 št. 211) postala je nujna potreba osredotočenja zastopnikov delavstva, kakor tudi onih zasebnega nameščentstva. Zlasti organizacije, klubi in razna zastopstva zasebnega nameščentstva so po Sloveniji tako raztrešena, da jim manjka vsaka vez v najbolj važnih skupnih stanovskih vprašanjih.

Za Slovenijo bila je Delavska zbornica ustanovljena v Ljubljani, v kojoj je bilo poklicanih 50 delegatov in sicer 40 članov iz vrst delavcev in 10 članov izmed nameščencev.

Naloga teh delavskih zbornic naj bi zlasti bila štiti ekonomske, socialne in kulturne interese vseh delavcev in nameščencev. Nadalje dajati poročila, mnenja in predloge pristojnim državnim in samoupravnim organom o ureditvi delovnega razmerja med delodajalci

in delojemalci, v vprašanih delavskega zavarovanja itd. Tudi imajo nalogo, da pazijo na državna in samoupravna oblastva, da slednja pravilno izvršujejo vse veljavne zakone, ki se direktno ali indirektno tičejo interesov delavcev in nameščencev. Delavske zbornice imajo nadalje pravico pešiljati potrebne vloge na pristojna oblastva, oddajati mnenja o ustanavljanju in organizaciji javnih naprav, tičočih se delavstva in nameščenstva ter take naprave po lastni inicijativi ustanovljati in organizirati, posredovati pri sklepanju kolektivnih pogodb, pri sporih med delodajalci in delojemalci, intervenirati pri državnih uradih, voditi statistiko in zbirati podatke o vprašanih, ki se tičejo delavstva in nameščenstva ter podajati tozadevna poročila ministrstvu za socialno politiko.

S tem je podana delavcem in nameščencem možnost, da daje svoje lastne inicijative zakonodaji, da pomaga reševati svoje zadeve in da postane eden izmed odločujočih činiteljev v javnem in zakonodajnem življenju.

Ker pa se interesi manualnega delavstva v mnogobrojnem oziru razlikujejo od stremljenj nameščenstva, odnosno duševnega delavstva in ker je zastopstvo obeh skupin v Delavski zbornici v takem razmerju, da ob vsaki priliki odnosno vedno lahko preglasuje 40 delavskih delegatov onih 10 izmed nameščenstva, tako, da je nameščenstvo v tej Delavski zbornici zastopano le na papirju, faktično pa je celotno nameščenstvo po celi Sloveniji takorekoč brez zastopstva, odnosno izročeno na milost in nemilost dobri ali zli volji delavskih zastopnikov, uvideli so zastopniki in organizacije priv. nameščencev že koj ob otvoritvi Delavske zbornice potrebo lastne zbornice.

Ob otvoritvi Delavske zbornice dne 8. 1. 1922 ustanovil se je »Klub zasebnih nameščencev, ki je podal po svojem načelniku g. Evgenu Lovšinu v zbornici programatično izjavo, ki zahteva med drugim:

- a) ustanovitev posebne zbornice privatnih nameščencev ali vsaj
- b) ustanovitev posvetovalnega zbora uradništva pri ministrstvu za socialno politiko.

V Avstrijski republiki in Nemčiji že poslujejo take uradniške zbornice poleg delavskih zbornic. Kakor je iz večkratnih objav v našem in drugih listih o delovanju Delavske zbornice v Ljubljani razvidno, so bili delegati zasebnih nameščencev še vedno po večini delavskih delegatov preglasovani. Najbolj upravičeni predlogi zasebnega nameščenstva propadajo v Delavski zbornici, ker večina sproti potepta v prah vse manjšinske zahteve, ja celo one pravice, ki so v »zakonu o zaščiti delavcev« privatnemu nameščenstvu izrecno zadržane.

Pri zadnji seji Delavske zbornice so voditelji delavskih zastopnikov delegatom nameščencev ironično v obraz povedali, da se bo že treba privaditi splošni praksi majoriziranja, češ, 40 je vendar štirikrat več kot 10.

Tem bolj upravičena je zahteva po posebni zbornici privatnih nameščencev, ker v sedajni Delavski

zbornici so tisoči in tisoči privatnih nameščencev brez faktičnega zastopstva!!

2.

Klub »Zasebnih nameščencev« v Delavski zbornici je večkrat pretresal to važno vprašanje ter iskal po pripomočkih, da se temu zlu odpomore ter pribojuje privatnim nameščencem upoštevanje in zakonito zastopstvo v lastni zbornici.

V to svrhu pa je potrebno, da zastavijo vse organizacije posameznih strok privatnih nameščencev ves svoj vpliv, da se zave vsak privatni nameščenec svojih dolžnosti in pravic, da se vsi privatni nameščenci po celi Sloveniji organizirajo pri svojih strokovnih društvih in vsa ta društva in organizacije vstopijo v centralo ter pristopijo k »Zvezi«.

Ustanovitev Zveze društev privatnih nameščencev Slovenije vzel je v roke »Klub zasebnih nameščencev Delavske zbornice«. Inicijativno je vodil priprave klubov načelnik tov. Evgen Lovšin in za njim klubov tajnik tov. Val. A. Urbančič ob sodelovanju ostalih delegatov v navedenem klubu ter drugimi predstavniki večjih organizacij. Delj časa je vršil pripravljalni odbor že vse funkcije, ki so bile namenjene za uspešno delovanje Zveze. Pred 3 leti smo že ustanovili lastno glasilo »Organizator«, ki je od takrat naprej po potrebi izhajalo. Naložilo se je kataster posameznih organizacij privatnih nameščencev, ki so že ali pa še bodo pristopili k Zvezi, dajalo se je strokovnim organizacijam potrebna navodila, prirejali so se shodi, vodil se je stvaren, a odločen boj v letu 1923 o priliki volitev v Pokojninski zavod. Za te volitve postavil je Klub priv. nameščencev Delavske zbornice ter naša Zveza lastne kandidate na »Strokovni in nadstrankarski listi«, od katerih je pri volitvah dne 5. 2. 1923 zmagalo 9 kandidatov in 9 namestnikov.

Pripravljalni odbor Zveze je dogotovil svoje delo ter je za 25. marca 1923 sklical v gostilno pri Mraku ustanovno glavno skupščino Zveze. Toda takrat še smisel Zveze vseh društev privatnih nameščencev v okvirju stanovske centrale ni dozorela, važnost enotne organizacije in skupne vezi še ni prodrla pri vseh društvenih odborih. Radi tega smo takrat skupščino preložili na poznejši čas ter sklenili resolucijo, katera je bila v »Odvetniški pisarni« meseca maja 1924 že objavljena.

3.

V nedeljo dne 13. julija 1924 ob 11 uri dop. se je konečno vršila v sejni dvorani mestnega magistrata v Ljubljani ustanovna glavna skupščina, kjer je bila Zveza tudi formalno ustanovljena.

Navzoči so bili Zvezni delegati in odborniki, ktere so delegirala včlanjena društva.

V odsotnosti predsednika pripravljalnega odbora tov. Evgena Lovšina otvoril je zborovanje njegov namestnik tov. Val. A. Urbančič, ki je v globoko zasnovanem govoru pozdravil skupščino ter v obširnem referatu poročal o predzgodovini, o pripravljalnem delu

in vseh težkočah, s kojimi se je imel pripravljani odbor boriti, predno je zadobila sigurne obrise nameravana Zveza. Ker je bilo tozadevno obširno poročilo že priobčeno v Zvezinem glasilu »Organizator« št. 5-7 24 — katero itak dobivajo brezplačno naši redni člani — nakazujem člane, da pazno prečitajo dotično skrbno pripravljeno poročilo.

Ker pa »Organizator« ni mogel priobčiti vse snovi, katero se je na skupščini predelalo in od katere odpade del razmotrivanj le na posamezna strokovna društva, naj bodo na kratko rekapitulirani oni govori, ki zanimajo zlasti odvetniško in notarsko uradništvo.

Po izerpnem poročilu tov. Val. A. Urbančiča se je priglasil k besedi g. Riko Tory, načelnik »Pomočniškega zbora« gremija trgovcev v Ljubljani, ki je v prisrčnih besedah pozdravil skupščino, želeč ji obilo uspeha ter je zlasti povdarjal, da so se v Zvezi že dosedaj udejevali nekateri člani Pomočniškega zbora gremija trgovcev, da pa se ta organizacija kot taka žal ne more formalno pridružiti Zvezi, ker temu nasprotujejo njih statuti in ker ima v smislu obrtnega reda nad njimi vrhovno nadzorstvo obrtna oblast.

Na to je bil brez debate soglasno sprejet »Poslovnik« Zveze, ki obsega 26 paragrafov.

K tretji točki: »Poročila včlanjenih društev« se priglasil kot prvi k besedi tov. Dragotin Gilčvert, predsednik Društva odvetniških in notarskih uradnikov s sedežem v Mariboru ter izvaja:

»Prinašam Vam pozdrave od Drave, od našega društva odvetniških in notarskih uradnikov. Predvsem mi je dolžnost zahvaliti se imenom društva vsem dosedanjim Zveznim funkcionarjem za vsa pismena povabila, obvestila i. t. d., kar vse jim je dalo po razumnem prevdanku naravnost obilo posla. Žal, da se poslavlja od nas tov. Lovšin, ki ne ostane v neizbrisnem spominu le tovarišem okoli Zveze, temveč tudi ostalim našim tovarišem v oddaljenih krajih. Ni mi treba podrobno slikati njegovih neprecenljivih zaslug za Zvezo in stan privatnih nameščencev, kajti njegove zasluge so preveč jasno vidne. Prosim tov. predsednika, da sporoči tov. Lovšinu iskrene pozdrave in zahvalo našega društva.

Lansko leto smo se razšli, ker so bile rane, ki so nam bile zadane za časa volitev v »Pokojninski zavod« še prekrute, danes pa se je položaj zboljšal. Želim, da bi bilo čimpreje zastopanih v Zvezi kar največ mogoče ljubljanskih stanovskih društev. Odbor pa bo moral gledati, da bode resno na delu za prosep naše institucije. Če pomislimo, da imamo v celi Sloveniji okrog 10.000 privatnih nameščencev in da bi se nam posrečilo te organizirati v naši Zvezi, potem nam bode tudi mogoče razširiti list v socialno revijo, kar je že uvodoma predvideva tov. Urbančič. Karse tiče našega odvetniškega in notarskega uradništva smo prav majhen člen te verige, če zamoremo že tako primerjati, ker to uradništvo ni tako organizirano, kot bi bilo želeli. Navsvetoval bi »Zvezi«, da pritegne v svojo sredo tudi na-

še ožje sotovariše iz Celja in Ljubljane. Veseli me pa, da imam čast na tej skupščini pozdraviti tri gospodične iz vrst ljubljanskega odvetniškega uradništva, ko jih lansko leto še ni bilo videti. Žalosten pojav je, da baš odvetniško in notarsko uradništvo v Sloveniji nima smisla za organizacijo in molče zre izkoriščanja svojih predstojnikov. Prosim tov. predsednika, da stremi po organiziranju imenovanih in s tem mu bo lahko računati z 200—300 novih članov, kar bode tudi vpoštevjanja vredno.

Omenil bi, da izhaja naš separaten stanovski list, sedaj pod imenom »Odvetniška pisarna« že 26 let; in sicer so bile njegove uprave: v Celju, Ljubljani, Gorici in sedaj v Mariboru.

V Ljubljani je po mojem mnenju pripisovati neorganiziranost odvetniškega in notarskega uradništva dejstvu, ker ono nima iskrenih voditeljev, ki bi se žrtvovali za mlajše in ker vsi ti nimajo prave obrambe napram penzionistom in reduciranem iz državnih služb, prihajajoč v vedno večjem številu na mesto prvih. Zaključujem v nadi, da se veseli in v podvojenem številu snidemo na drugoletni skupščini in izrekam ponovno najtoplejšo zahvalo za vestno poslovanje dosedanjim Zveznim funkcionarjem, specijelno tov. Lovšinu in Urbančiču. — Na svidenjel«

Nadalje so govorili v imenu svojih organizacij tov. Stepišnik iz Zagorja za Društvo rudniških nameščencev v Trbovljah, ki je ena najmočnejših organizacij zastopanih v Zvezi ter tov. Alojzij Poženel v imenu Društva nameščencev Kranjske industrijalne družbe — Jesenice.

Na to je dobila besedo tov. Ema Deisinger, odvetniška uradnica v Ljubljani, ki je v imenu pripravljalnega odbora snujočega se Društva odvetniških in notarskih uradnikov ljubljanske oblasti v lepo zasnovanem govoru izvajala tako-le: Cenjeni zborovalci! Predvsem mi je dolžnost zahvaliti se predsedniku mariborskega društva g. Gilčvertu za prijazne interese do ustanavljalnega društva odvetniškega uradništva, kakor tudi Zveznim funkcionarjem, ki se resno pečajo s tem pokretom.

Naše društvo je šele v razvojnem štadiju. Nujna potreba nas je privedla do tega, da se organiziramo, ko smo uvideli naš brezuspešen položaj, da smo, kakor pravi Francoz, »homme de rien«, torej toliko kot človek, posvečen poginu, ker ne zmaga je boja za obstanek.

Podlaga sedanjega družabnega življenja je, — homo homini lupus, kateri železni zakon se ravno v sedanjem času z vso krutostjo uveljavlja in obvladuje ves velikanski stroj družabnega življenja ter vodi usodo in zgodovino posameznih družabnih naprav. Poedinec se temu zakonu ne more upirati in je pogoj njegove človeške eksistence jako dvomljiv. Uradnik naše stroke je obsojen v trajno delo, stavi vse svoje moči v službo svojega šefa, vendar mu njegov življenski pogoj ni zagotovljen, še več, zakriti moram oči, ako po-

gledam malce v bodočnost in svojo usodo. Obupnejši položaj preti malokateri drugi uradniški kategoriji. Mi smo nekak socialističen integral, ki je obsojen na bedo in pomanjkanje, stanovati po kletah in pod streho in v zaduhlih mestnih luknjah ali razpadlih bajtah, medtem, ko drugi žive gosposko in stanu primerno življenje. Treba je tedaj, da odpremo oko, ter se skupaj borimo za dostojnejšo svojo človeško eksistenco. Zatorej se tudi vprašanje našega obstanka ne da rešiti drugače, kot potom skupne organizacije, ako hočemo istinito doseči pravičnejšo življensko podlago in da nam ne bode življenje otrovano. Vsaki dan nam kaže znova brezupno toposb. Bodisi, da nas je sedanja moderno politika in zakonodaja, sklicuje se na svobodo vsakega poedince, ovila od zibeli do groba v najnerazrešljivo mrežo paragrafov, odlokov in odredb, ki smo vanje zamreženi, kakor sviloprejka, vendar nam vse to ne pomaga nič, svobodni nismo, pogoji naše človeške eksistence so več kot ogrožani, medtem ko vrši zakon izkoriščanja po delodajalcih svojo uničujočo nalogo. Edino naš spas je, da se združimo. To je tista magična moč, ki more spremeniti in izboljšati naš položaj.

Treba je edino, da dozori v nas zavest do polne višine, da se zavemo vsi svojih razrednih interesov in ogromne svoje organizovane volje. Naš lek je v organizaciji, močni in jaki, zakaj mi se bojujemo z delom za pravico življenja, vsled česar jo tudi ne bomo pustili teptati. Ipak so resnično časi nezaupanja in zbežnosti; vendar se ne smemo držati budistične abstinence, češ, vsak poedinec naj si pomaga sam, mi moramo v naše sile položiti stalnost zajedniškega delovanja in nehanja, ki ustvari včasih v resnici čudeže.

Naš predpogoj je torej, da se naša življenska vsebina, naš položaj izboljša. Upajmo torej na boljšo bodočnost v imenu trdno zasidranega prepričanja o uspehu naše organizacije.

Skupščinarji so s ploskanjem pritrdili, da odobravajo celotno vsebino energične delegatinje iz vrst odvetniškega uradništva. Tov. Gilčvert je čestital svoji mladi kolegiji na neustrašenosti in srečno izbranih mislih, bodreč maloštevilno odposlanstvo ljubljanskih tovarišic k vstrajnosti in čim hitrejšemu oživiljenju samostojnega Društva odvetniških in notarskih uradnikov ljubljanske oblasti, da stopi z istimi naše društvo v stanovske stike.

Imenom Društva trgovskih in industrijskih nameščencev Slovenije v Ljubljani govoril je tov. V. A. Urbančič naglašujoč reorganizacijo tega društva, ki bode skoro Zvezi najjačja opora.

Tov. Ante Štromar iz Dravograda je poročal o organizacijskem delu v Mežiški dolini.

Na to je povzel besedo Zvezin predsednik tovariš Urbančič, ki je omenjal, da je svoj pristop k »Zvezi« priglasil tudi »Savez apotekarskih saradnika, sekcija Slovenija« (delegirani delegat »Saveza« je telefonično sporočil, da ima ravno ta dan službo, da žal ne more priti ter je poslal pozdrave skupščinarjem in vzel z

zadoščenjem na znanje, da je Zvezni odbor izvolil njih zastopnika tov. Jože Žabkar-ja za II. Zveznega podpredsednika).

Glede ostalih organizacij je tov. Urbančič omenil, da je Zveza z vsemi v prijateljskih stikah, z večino pa v pogajanjih za vstop v Zvezo. Konečno je povdaril: »Iz vseh dosedanjih govorov je izzvenelo, da smo sicer še mladi, da pa imamo trdno voljo in dovolj energije, da nam bo po preteku enega leta mogoče dokazati, da smo najmočnejša organizacija v Sloveniji in da se mora vsled tega z nami računati. Vsekakor bo treba mnogo dela in mnogo samozatajevanja, predno bomo mogli doseči cilj, ki smo si ga postavili.

Zvezin predsednik je na to poročal o 5. in 6. točki dnevnega reda o »Pokojninskem zavodu in pokojninskem zavarovanju«.

Pri tej točki razvnela se je živahna debata. Obširno je razpravljajal položaj in sporna vprašanja podravnatelj Pokojninskega zavoda g. dr. Vrančič. Skoz in skoz stvarne in zanimive, mestoma jako burne, debate so se udeležili tov. Urbančič, Likovič in naša koleginja gdčna. Deisinger. Tovariš Topoljšek kot zastopnik »Društva rudniških nameščencev v Trbovljah« je nato prečital ostro resolucijo s protestom navedenega društva proti Pokojninskemu zavodu. (Resolucija je bila dobesedno natisnjena v Organizatorju št. 5, 6, 7, kojega naj vsakdo pazno prečita).

Na to so sledili posamezni referati ter so bile soglasno sprejete resolucije, ki obravnavajo najbolj pereča stanovska vprašanja:

1. Nameščenska zbornica. 2. Trgovska bolniška blagajna. 3. Delavska bolniška blagajna. 4. Ureditve pokojnin iz naslova pokojninskega zavarovanja (pridobljene pravice). 5. Resolucije v stvari socialnega zavarovanja. 6. Delovni čas. 7. Nedeljski počitek. 8. Prazniki. 9. Zasebni trgovski tečaj. 10. Trgovski vajenci. 11. Učne moči na strokovnih gremijih in obrtno-nadaljevalnih šolah. 12. Volitve v obrtno sodišče. 13. Gospodarski svet.

Resolucija tičočja se Nameščenske zbornice se glasi:

Ker interesi nameščenstva v Delavski zbornici zaradi premalega zastopstva niso zadostno zastopani, zahtevamo, da se z zakonom ustanovi: »Nameščenske zbornice«.

K tej točki se oglasi k besedi mariborski delegat tov. Gilčvert in izvaja:

Dragi tovariši in tovarišice! Od vseh danes sprejetih resolucij, je naš sklep glede ustanovitve lastne nameščenske zbornice jeden najbolj važnih, ki sili v ospredje, da se z njim na prvem mestu bavimo. Mnogo smo pričakovali od Delavske zbornice, ker smo se nekateri — v naši naivnosti — zanašali na čut pravičnosti in močnatosti posameznih zastopnikov v Delavski zbornici. Mislili smo, da bomo kot možje sporazumno reševali v dotični zbornici vsa vprašanja, naj se že tičejo samo delavstva, ali le nameščenstva, odušno skupnih teženj in koristi.

Toda neznansko smo se zmotili. Onim delegatom Delavske zbornice, ki so tu navzoči, je itak dobro znano, kako gospodari delavska večina z našo manjšino. Ne pustimo se sicer od teh — našemu pokretu nasprotnojočih elementov — terorizirati, vendar glasen odpor zastopnikov nameščenstva v Delavski zbornici ne za- leže, ker nas delavski zastopniki ob vsaki priliki pre- glasujejo. Mi smo že apelirali na uvidevnost in čut pravičnosti teh delavskih zastopnikov in priznam, da so nam nekateri — strankarsko še ne popolnoma za- krknjeni — delegati v marsičem pritrjevali, a ko je prišlo do glasovanja, uveljavil se je pri njih ves vpliv njih voditeljev in demagogija je zmagala tudi pri omahljivih, tako, da so čestokrat tudi taki proti na- šemu klubu glasovali, ki so še pred glasovanjem naše predloge odobraval.

V pomanjkanju resnih argumentov in v opravi- vičbo ponavljajočega se nasilja, pridejo nasprotniki s številkami na dan, rekoč: 40 je vendar več kot 10 ter ponavljajo obglodane fraze o majoriziranju, ki je žal v vseh korporacijah in tudi v državnem zboru na dnev- nem redu.

Privatno nameščenstvo po Sloveniji pa je preveč številno in zavedno, da bi klonilo tilnik ter v Delavski zbornici odnehalo in pripustilo, da bi večina zamogla slaviti veselje nad »podložno« manjšino češ: »Temu tre- ba se privaditi, sprva sicer težko gre.....« (Glej po- ročila o Delavski zbornici Odvetniška pisarna januar 1922, marec 1922, januar 1923, november 1923, in maj 1924).

Radi tega bodi prva skrb Zveze, da ob sodelavnosti vseh organizacij in privatnega nameščenstva iz vseh stanov čimprej ukrene vse potrebno, da bode uzako- njena

Nameščenška zbornica.

Kakor je ob otvoritvi Delavske zbornice naš klub Zasebnih nameščencev podal programatično izjavo po lastni zbornici ali vsaj lastnem pododboru, tako tudi jaz danes v zavarovanje interesov odvetniškega in no- tarskega uradništva po celi Sloveniji — izražam željo po ustanovitvi

Zbornice odvetniških in notarskih uradnikov po Slo- veniji;

do ustanovitve take lastne zbornice pa **pododbor** v Na- meščenski zbornici za naš stan.

Že na občnih zborih v Mariboru dne 1. oktobra 1921 in Celju dne 2. 10. 1921 je odvetniško in notarsko urad- ništvo povdarjalo potrebo take institucije ter je skle- nilo vse potrebno ukreniti, da se zakonit dve **zbornici odvetniškega in notarskega uradništva** po Sloveniji in sicer edno za ljubljansko oblast s sedežem v Ljubljani, drugo za mariborsko oblast s sedežem v Mariboru (Glej tozadevno poročilo v Odvetniški pisarni v novemberski številki leta 1921).

Do danes vsled razcepljenosti odvetniškega in no- tarskega uradništva in nezavednosti po celi Sloveniji raztrošenih tovarišev — še ni prišlo do vresničenja teh sklepov.

V avstrijski republiki uspešno delujejo od države uzakonjene »Kammern der Advokaturgehilfen« in po- sebej »Kammern der Notariatsgehilfen«. Te zbornice so našim nemškimi kolegom obvarovale in celo povzdigni- le pozicije v teh pisarnah tudi v času največjega na- vala onih uradnikov in oficirjev v privatne službe, ki so bili od državnih mest reducirani.

Tudi pri nas so poskušali navaliti državni uradni- ki na odvetniške in notarske pisarne. Juristom se je deloma posrečil beg v privatne pisarne (gotovo v veli- ko veselje številnih odvetnikov in notarjev!!!), penzi- jonistov-nejuristov pa so se naše organizacije z vsemi sredstvi uspešno branile in tako obvarovale marsikate- ro mesto za novi naraščaj in za one starejše kolege, ki so vse življenje žrtvovali razvoju odvetniških in no- tarskih pisarn. Tudi mezno gibanje bi v našem sloju trpelo, ako bi se bili ugnezdili v naše pisarne državni penzionisti, ki bi vsled pokojninskih prispevkov in v očigled strokovne neizobrazbe v zahtevah popuščali ter rušili v pisarnah slogo in disciplino.

Lastna uzakonjena zbornica za naš sloj pa je tudi iz tega razloga potrebna, da bomo mi, kakor šefi, imeli pregled, kako uradništvo in koliko ga je po tozadevnih pisarnah. Zbornice bodo v zaščito naših interesov, bo- do pa nad nami vršile tudi strogo nadzorstvo, da se v pisarne ne bode sprejemalo deklet ali dečkov pod 18 leti, da bode izključeno nastavljanje državnih penzi- jonistov po teh pisarnah in da bode vsak uradnik-ica vpi- sana v to zbornico. Potem se bode uradništvo bolj za- vedalo važnosti točnega izpolnjevanja pisarniških dolžnosti, ker bode nad njimi bdela lastna zbornica, ki jih bode v potrebi tudi zaščitila pred krivičnimi ali samovoljnimi ukrepi njih šefov.

Posebno pažnje na evidenco bode zbornica morala polagati pri izdajanju legitimacij za sodno zastopstvo v smislu § 31. c. p. r

Desetletja so se organizacije trudile, da se sled- njič izvojevale novele iz leta 1914, po kateri zamorejo starejši, kvalificirani uradniki dobiti od Odvetniške zbornice legitimacije za sodno zastopstvo po § 31 c. p. r.

Novela je izšla, ker so naši zastopniki dr. Ofner, dr. Ellenbogen in drugi v dunajskem parlamentu iz- recno povdarjali, da dobe legitimacije od Odvetniških zbornic le oni uradniki, ki so po mnogoletnem službo- vanju v to sposobni, najmanj pa morajo dotičniki do- kazati **10 letno uradovanje** po odvetniških in notarskih pisarnah.

Včeraj pa sem slišal, da so v Ljubljani dobile mla- de uradnice, brez vsakega strokovnega znanja, od Od- vetniške zbornice legitimacije ter hodijo k I. narokom na sodišča zastopati.

Kako je tako zastopstvo in kak utis dobi pri tem prizadeta stranka, si lahko mislimo.

V Mariboru so redki pojavi, da bi k I. naroku pristopil kak penzionist ali kaka uradnica, od katerih nima nobedna tozadevne legitimacije, ker še niso 10 let v službi.

Samo enkrat smo opazili pri I. narokih mlajšo uradnico, ki pa je bila poslana iz Celja od odvetnika g. dr. Rakun Alojzija. Slišali smo pa pozneje od nekaterih svetnikov, da zastopstva po takih deklicah ne bodo pripuščali in da bodo sploh o tem poročali na pristojna mesta, da se nejuristom odvzame zastopstvo.

Ker ste 3 mlade kolegince od naše stroke tu navzoče, me ne smete slabo razumeti, ako govorim odkrito. Ni naperjena misel proti temu, da bi tudi ženske ne smele zastopati pri sodiščih. Odkar imamo ženske sodnike in odvetnice, je naravno, da smejo tudi uradnice zastopati, kakor uradniki. Naše tozadevne zahteve pa merijo na to, da mora biti ženska uradnica tako strokovno izobražena kot moški uradnik in da mora **tudi dokazati 10letno službovanje po odvetniških in notarskih pisarnah**, predno sme njen šef zaprositi pri Odvetniški zbornici za njo za legitimacijo.

Ako se bodo tozadevno zlorabe nadaljevale, bode prišel kmalu dan, ko nejuristom ne bode več priznано zastopstvo pred sodiščih na podlagi novele iz leta 1914 in naš stan bi s tem izgubil eminentno važno pravico, za katero smo se cela desetletja z vsemi sredstvi bojevali.

Radi tega mi je zelo simpatična resolucija Zveze po ustanovitvi Nameščenske zbornice ter prosim, da odbor v dotični zbornici predvideva poseben oddelek zbornice odvetniških in notarskih uradnikov po Sloveniji z lastnim pododborom.

Tov. gdčna. Ema Deisinger je na to govorila o brezposelnosti, tov. Gilčvert in Fran Volčanšek pa o zvezinem tiskovnem fondu in zvezinih prispevkih. Ko so še ostali referenti podali končne izjave in je bil zvezin prispevek za vsakega včlanjenega uda določen mesečno na 2 Din., za kar pa vsak dobi brezplačno Organizatorja, zaključil je predsednik ob 1/3 uri to lepo uspelo zborovanje.

Vsakoletna skupščina Zveze se ima po možnosti vršiti na Vidovdan. Za bodoče leto je skupščina določena za Vidovdan o priliki veleseljma v Ljubljani. Takrat naj bi se zajedno vršil prvi kongres vseh privatnih nameščencev iz cele Slovenije.

Zvezin odbor se je konstituiral tako-le:
Predsednik tov. Valentin A. Urbančič, Ljubljana;
I. podpredsednik tov. Fran Volčanšek, Trbovlje;
II. podpredsednik tov. Jože Žabkar, Ljubljana;
tajnik tov. Vladimír Pfeifer, Ljubljana;
blagajnik tov. Fran Indihar, Ljubljana;
pregledovalci računov: tov. Likovič in Novak iz Ljubljane in tov. Stepišnik iz Zagorja.

Društvene vesti.

Dvojne novoletne plače. Kakor v zadnjih letih, ima dobiti uradništvo po odvetniških in notarskih pisarnah tudi ob novem letu 1925 dvojno plačo. Bančni uradniki prejemajo poleg dvojne novoletne plače, še posebne visoke nagrade za bilanco. Enakih nagrad bi morali ob zaključku leta biti deležni tudi uradniki pri advokaturi in notarijatu, zlasti pisarniški ravnatelji, odnosno oni vodilni uradniki, ki morajo ob koncu leta poleg vsakdanjih uradniških opravil zaključiti tudi letne račune, razposlati ekspensarje ter skrbeti, da se zaostanke pravočasno izterja. V avstrijski republiki dobi uradništvo po odvetniških in notarskih pisarnah poleg dvojne novoletne plače tudi dvojno septembersko plačo kot nabavni prispevek. V stari Avstriji je že desetletja obstojal običaj, da so vodilni uradniki (takozvani sollicitatorji) dobili za novo leto posebne nagrade v obliki še enkratne plače za novo leto. Ta opravičen običaj se je izvajal doslej z malimi izjemami po vsej Sloveniji in se je obdržal tudi po preobratu v Jugoslaviji. Da pritiče dvojna novoletna nagrada v prvi vrsti pisarniškim ravnateljem, so šefi že zdavnaj uvideli. Ta nagrada naj bi bila tudi nekako oškodovanje za vse one mnogoštevilne zgube, ki oškodujejo skoro vsakega blagajnika pri blagajniškem poslovanju. Vsled novega taksnega zakona pa se tozadevne difference še povečujejo. Kolikokrat je treba pri sodiščih vloge dokolekovati, dodati naknadne razsodnine i. t. d. Človeško je, da se marsikateri kolek, izdan izven pisarne, pozabi pozneje vpisati v blagajno. Škodo trpi oni, ki vodi blagajno. Vsled nepretrganega uradovanja pri sodiščih je treba dan na dan delati poizvedbe v zemljiški knjigi ali izvršilnih oddelkih odnosno vlagati vloge izven uradniških ur, ki veljajo za advokaturu in notarijat. Teh nadur nikdo posebej ne honorira. Iz teh razlogov — poleg vseh drugih — je pravično, da dobijo dvojno novoletno plačo tudi uradnice in prizadeti concipijenti.

Poziv zamudnikom. Bližamo se koncu letošnjega leta. Bilanca uprave našega lista izkazuje mnogo zamudnikov in celo takih, ki še lanske naročnine za naše stanovsko glasilo niso poravnali. Tisk je drag in naše društvo se ima boriti z velikimi finančnimi težkočami, ako hoče vzdržati list vsaj na sedanji višini. Tiskovni fond vzdržuje po večini naše društvo. Apeliramo torej na stanovsko zavest vseh naših članov in članic ter na uvidovnost gg. šefov in prosimo vse naše cenjene naročnike, da do konca tega leta poravnajo po priloženi položnici zaostalo naročnino, da nam bode v prihodnjem letu omogočeno, list vsaj v dosedanjem obsegu izdajati. Pozivljamo vse ono uradništvo po odvetniških in notarskih pisarnah, ki še niso naročniki našega glasila, da si z novim letom naročijo to edino stanovsko glasilo, nabirajo za naš list inserate, prispevajo za tiskovni fond ter skrbijo za gradivo.

Upravništvo.

Celjskim tovarišem v vednost. Prihajajo nam številna vprašanja, zakaj ne pošljemo našega glasila raznim

članom in članicam Društva slovenskih odvetniških in notarskih uradnikov v Celju. Odgovor: Pri občnem zboru 2. oktobra 1921 bilo je v Celju in dan poprej, 1. oktobra 1921, na občnem zboru v Mariboru sklenjeno, da izdajate skupno obi društvi naše stanovsko glasilo »Odvetniško pisarno«. Naročnino glede naših članov naj pobira naše društvo, Celjskih članov pa ondotno društvo. Kot začetni prispevek za tiskovni fond je nakazalo Celjsko društvo 1000 K, naše pa 2000 K. Naši člani so po večini vsa tri leta glasilo točno plačevali. Celjski člani so baje naročnino plačevali pri Celjskem društvu, slednje pa nam od pobrane naročnine vključb večkratnim opominom do danes ni poslalo niti vinarja. Zato smo z današnjim dnem list ustavili vsem članom Celjskega društva razun onim, ki so naročnino nam direktno nakazali. Kdor želi dobivati list, naj si ga z novim letom pri našem društvu naravnost naroči, zastoj pa lista nikomur ne bomo več pošiljali, ker smo tozadevno že itak za težke tisočake oškodovani. Odbor.

Razno.

Advokat — papež. Meseca julija 1924 je izročil papežev runcij Cerotti pariškemu advokatom papežki dar, ki je zanimiv. Je to slika, ki predstavlja francoskega advokata Guy Foucoult, ki je bil z imenom Klement VI. izvoljen leta 1265 za papeža. To je edini advokat, ki je nosil na glavi papeško tiaro.

Himen. Na binkoštni ponedeljek se je poročila v Sevnici ob Savi naša članica in tajniška namestnica gđe. Arica Zaveršnik, strojepiska v pisarni dr. Rostne in dr. Rapotec, odvetnika v Mariboru, z gosp. Petrom Kotnik, poštnim uradnikom v Mariboru. V Hočah se je dne 19. avgusta 1924 poročil naš član tov. Štefan Medved, pisarniški ravnatelj v pisarni dr. Koderman in dr. Slokar, odvetnika v Mariboru, z gđe. Justo Coretti, učiteljico iz Maribora. Novoporočencem iskreno čestitamo ter želimo v zakonskem stanu obilo trajne sreče in zadovoljnosti.

Promocija. Na zagrebškem vseučilišču sta bila promovirana za doktorja prava in sicer dne 1. 8. 1924. gosp. Ivan Šestan, odvetniški koncipijent pri g. dr. Lipoldu, odvetniku v Mariboru in dne 30. 6. 1924 g. Mihajlo Stajniko, odvetniški koncipijent pri g. dr. Ferdu Lašiču, odvetniku v Mariboru. Novoimenovana doktorja in naša večletna člana naj sprejmeta tem potom naše iskrene čestitke.

Imenovanje v državni službi. Bivši predsednik društva slovenskih odvetniških in notarskih uradnikov v Celju obrtni komisar gosp. Ignacij Založnik je bil meseca junija 1924 imenovan za adjunkta v uradu za pospeševanje obrti v ekspozituri v Celju.

Smrtna kosa. V Celju je preminul dne 7. junija 1924 tov. Ivan Križan, bivši odvetniški in notarski sollicitator. Ob ustanovitvi Društva slovenskih odvetniških in notarskih uradnikov v Celju ter ob pričetku izdajanja strokovnega lista »Slovenska pisarna« l. 1896 služboval je v Celju kot sollicitator pri odvetniku dr. Babniku in je bil naš član ter sotrudnik. Ohranimo mu blag spomin. Njegovi soprogi in otrokom izrekamo naše sožalje.

Odvetniški izpit je položil pred višjim deželnim sodiščem v Ljubljani dne 17. oktobra 1924 naš član gosp. dr. Anton Pirnat odvetniški koncipijent. Častitamo. Kakor slišimo, se namerava naseliti novi odvetnik v Mariboru. Novemu odvetniku želimo vsestranskih uspehov.

Delavska zbornica sklicuje V. skupščinsko sejo v sejno dvorano mestnega magistrata v Ljubljani za nedeljo 30. novembra 1924, ob 14. uri s sledečim dnevnim redom:

1. Odobritev zapisnika.
2. Poročilo predsednika
3. Nastavitev tajnika.
4. Odobritev proračuna.
5. Sklepanje o pravilih in pravilniku zbornice.

OBČNI ZBOR

ptujске skupine društva odvetniških in notarskih uradnikov se vrši

v nedeljo dne 21. decembra ob 10. uri dopoldne
v Narodnem domu v Ptuj.

DNEVNI RED:

1. Poročilo predsednika osrednjega društva v Mariboru.
2. Poročilo funkcionarjev ptujске skupine:
 - a) predsednice, b) blagajnika, c) tajnika.
3. Volitve novega odbora.
4. Raznoterosti.

Članstvo iz Ptujja prosimo za točno in polnoštevilno udeležitev. Mariborskemu članstvu priporočamo, da se ta dan poda v Ptuj v večjem odposlanstvu.